



Representantforslag 12 S

(2012–2013)

fra stortingsrepresentantene Linda C. Hofstad Helleland, Sonja Irene Sjøli og Arve Kambe

Dokument 8:12 S (2012–2013)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Linda C. Hofstad Helleland, Sonja Irene Sjøli og Arve Kambe om endringer i foreldrepermisjonsordningen

Til Stortinget

Bakgrunn

Foreldrepenger, inntil 2007 kalt fødselspenger, er en ytelse fra folketrygden ved fødsel eller adopsjon som skal sikre at foreldrene har en inntekt når de er hjemme med barn. Den norske ordningen har røtter tilbake til innføringen av syketrygd i 1909, da det samtidig ble innført seks uker barselpenger etter fødselen. I 1915 ble perioden utvidet med to uker før fødselen.

Retten til foreldrepenger er historisk begrunnet etter to forskjellige prinsipper. Yrkesaktive har rett til permisjon med ytelser som står i forhold til egen lønn, mens personer som har liten eller ingen inntekt av yrkesaktivitet, får engangsstønad. Med dagens ordning kan både mor og far opptjene rett til foreldrepenger ved å være yrkesaktive med pensjonsgivende inntekt i minst seks av de siste ti månedene før uttak av foreldrepenger. Pensjonsgivende årsinntekt må på årsbasis tilsvare minst halvparten av folketrygdens grunnbeløp (1 G er per 1. mai 2012 lik 82 122 kroner). Dagpenger, sykepenger og andre ytelser gir i dag også rett til foreldrepenger etter bestemte regler. I 1993 ble den såkalte fedrekvoten innført, da fire permisjonsuker ble reservert far. Fedrekvoten er senere utvidet fire ganger, senest i 2011 da fedrekvoten ble økt til tolv uker.

Foreldrepermisjonsordningen skal gi foreldrene god mulighet til å ta vare på barnet i det første leve-

året. Den norske ordningen for foreldrepermisjon skal også gi både mor og far gode muligheter til å kombinere småbarnsomsorg og yrkesaktivitet. En studie fra Nav om uttak av foreldrepermisjon bekrefter at dagens småbarnsfedre har et genuint ønske om å tilbringe tid sammen med barna sine. Åtte av ti fedre benyttet retten til to ukers pappapermisjon i forbindelse med fødselen, og en av fem fedre tar videre ut en større del av foreldrepermisjonen enn den såkalte fedrekvoten. Studien viser at en del fedre ville tatt ut mer permisjon om de kjente bedre til rettighetene sine.

Forslagsstillerne mener det er viktig å legge til rette for at fedre kan tilbringe tid med barna sine i småbarnsalderen, men mener samtidig det er viktig at permisjonsordningen er fleksibel slik at hver enkelt familie kan velge den løsningen som passer best for seg og sitt barn. Høyre mener derfor foreldrepermisjonsordningen må gi foreldrene en stor grad av valgfrihet, i tillit til at familien, som selv best kjenner egen situasjon og egne behov, også best kan bestemme hvordan de vil innrette permisjonstiden i familien. Forslagsstillerne mener dagens norske foreldrepermisjonsordning har gått for langt i å regulere hvordan familien skal innrette permisjonstiden. Et ønske om at mor og far i større grad deler permisjonstiden likt mellom seg, bør derfor heller søkes oppnådd gjennom målrettet holdningsarbeid enn gjennom statlig detaljstyring. Erfaringer fra Norges naboland viser at småbarnsfedre tar ut stadig mer permisjon, også når de ikke tvinges til det. Tall fra Sverige viser at antall fedre som tar foreldrepermisjon har hatt en jevn stigning siden 1989, og nå nærmer seg mødrene. Antall dager betalt foreldrepermisjon for svenske fedre er nesten femdoblet i samme tidsrom.

Regjeringen opplyser i statsbudsjettet for 2013 (Prop. 1 S (2012–2013)) at mangelfull eller misvisende informasjon om regelverket har ført til at en del fedre har mistet retten til å ta ut fedrekvoten fordi de har søkt for sent om utsettelse av foreldrepengeperioden. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) har nå instruert arbeids- og velferds-etaten (Nav) om å håndtere disse sakene mer smidig innenfor gjeldende regelverk, slik at flest mulig fedre får mulighet til å ta ut fedrekvoten. Nav har sett seg nødt til å ta i bruk sosiale medier for å informere om dagens regelverk, ved å opprette en egen facebook-side for foreldrepenger. Dette er begrunnet med behovet for å sikre at fedrene kjenner rettighetene sine og får informasjon om søknadsfrister, søknads-skjema mv.

Regjeringen opplyser samtidig om at det faktisk at fedre ikke tar ut en større del av alle dagene med foreldrepenger, må sees i sammenheng med at fars rettigheter i stor grad er bestemt av mors aktivitet før og etter fødselen. Her er norske menn fremdeles ikke likestilt med norske kvinner. Forslagsstillerne finner det lite forenlig med målet om et likestilt samfunn at menn her ikke har samme rettigheter og muligheter som kvinner til uttak av foreldrepermisjonen.

Videre opplyser regjeringen i statsbudsjettet at BLD nå har presisert regelverket overfor Nav om aktivitetskravet til mor når far utsetter foreldrepenger som ikke er fedrekvote. Det skal nå bare stilles aktivitetskrav til mor når far tar ut foreldrepenger, ikke når han utsetter foreldrepenger. Regjeringen opplyser at tiltaket gjennomføres for å gjøre det enklere for mor og far å dele permisjonstiden.

Regjeringens redegjørelse i statsbudsjettet viser tydelig behovet for nye ideer og bedre løsninger også for foreldrepermisjonsordningen. Forslagsstillerne mottar jevnlig henvendelser fra fortvilte foreldre som har mistet verdifull tid med barnet sitt fordi et skjema er sendt inn for sent, eller fordi hverken de selv eller arbeidsgiver har vært tilstrekkelig kjent med dagens kompliserte regelverk. På bakgrunn av regjeringens informasjon i statsbudsjettet finner forslagsstillerne det meget bekymringsfullt at det norske regelverket er så komplisert at fedre ikke kjenner til sine rettigheter, og videre at offentlig informasjon har vært mangelfull eller misvisende. Konsekvensen av dette er tapt samvær mellom barn og foreldre. Regjeringens

opplysninger viser med all tydelighet at regelverket har behov for forenkling. Forslagsstillerne vil videre påpeke at den norske ordningen med kvoteinndeling av foreldrepermisjonsordningen skaper problemer for familier som ikke har mulighet til å utnytte kvotene. Når en av foreldrene ikke kan ta ut hele sin kvote av foreldrepermisjonen, mister barnet og familien disse ukene sammen, fordi kvoteuker i dag ikke kan overføres mellom foreldrene.

Forslagsstillerne vil i denne sammenheng vise til betydningen foreldrepermisjonsordningen har for å gi barn en god start på livet, ved at mor eller far kan være hjemme den første tiden. Hensynet til barnets beste bør derfor veie tyngst når man oppdager at deler av foreldrepermisjonsordningen ikke fungerer etter formålet.

Det er svært uheldig at barn i en rekke familier i dag mister store deler av tiden med mor eller far avsatt i foreldrepermisjonsordningen, fordi foreldrene ikke er i stand til å etterleve reglene i dagens kvoteinndelte permisjonsordning. Forslagsstillerne har fått henvendelser fra fortvilte familier som mister permisjonstid fordi de ikke passer inn i regelverkets bestemmelser om at hver av foreldrene må ta ut sin tilmålte kvote. Disse familiene stilles da i en unødvendig vanskelig situasjon.

Forslagsstillerne er i utgangspunktet for en fri deling av permisjonstiden hvor foreldrene med enklere regler selv kan fordele permisjonen seg imellom. Når en ser hvor urettferdig dagens ordning rammer mange familier, ønsker forslagsstillerne at dagens foreldrepermisjonsordning tilrettelegges slik at mor eller far kan overføre kvoten de ikke kan benytte, til partneren.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

Stortinget ber regjeringen tilrettelegge foreldrepermisjonsordningen slik at barnet ikke mister tid med familien, ved å sørge for at mor eller far kan overføre permisjonskvote til partneren i tilfeller hvor de selv ikke har mulighet til å ta ut kvoten.

24. oktober 2012